

Centar za građansku suradnju Livno
 Gabrijela Jurkića 8a (Livnopotovi)
 80101 Livno, Bosna i Hercegovina
 Tel/fax: +387 34 202 770
 E-mail: cgs-li@tel.net.ba
 web: www.cgs-livno.net

Istraživanje – posljedice COVID-a po sindikate i radnike 2020

Unsko-sanski kanton

U Unsko-sanskom kantonu prema informacijama JU Kantonalne službe za zapošljavanje USK za mjesec mart, april i maj bez posla je ostalo ukupno 2.683 radnika/ca, podatke po općinama nije bilo moguće naći.

USK					
	DJELATNOST	Ukupno	mart	april	maj
	OSTALE DJELATNOSTI	983	97	708	178
	FINANSIJSKO POSREDOVANJE	3	1	2	
	GRAĐEVINARSTVO	78	23	34	21
	JAVNA UPRAVA I ODBRANA; OBAVEZNO SOCIJALNO OSIGURANJE	4		3	1
	OBRADA I PRERADA DRVETA; PROIZVODNJA PROIZVODA OD DRVETA, PLUTA, SLAME I PLETARSKIH MATERIJALA, OSIM NAMJEŠTAJA	54	8	22	24
	OBRAZOVANJE	55	13	33	9
	OSTALA PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA; RECIKLAŽA	5	1	4	
	OSTALE JAVNE, DRUŠTVENE, SOCIJALNE I LIČNE USLUŽNE DJELATNOSTI	99	20	66	13
	POLJOPRIVREDA, LOV I ŠUMARSTVO	416	111	263	42
	POSLOVANJE NEKRETNINAMA, IZNAJMLJIVANJE I POSLOVNE USLUGE	66	3	56	7
	PROIZVODNJA CELULOZE, PAPIRA I KARTONA, TE PROIZVODA OD PAPIRA I KARTONA; IZDAVAČKA I ŠTAMPARSKA DJELATNOST	3	3		
	PROIZVODNJA ELEKTRIČNE I OPTIČKE OPREME	8	3	3	2
	PROIZVODNJA HEMIJSKIH PROIZVODA I VJEŠTAČKIH VLAKANA	6	2	2	2
	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	46	11	30	5
	PROIZVODNJA MAŠINA I UREĐAJA	3		2	1
	PROIZVODNJA METALA I METALNIH PROIZVODA	72	2	68	2
	PROIZVODNJA OSTALIH NEMETALNIH	18	13	3	2
	PROIZVODNJA PROIZVODA OD GUME I PLASTIČNIH MASA	2	2		
	PROIZVODNJA SAOBRAČAJNIH	27	2	5	20
	PROIZVODNJA TEKSTILA I TEKSTILNIH PROIZVODA	42	4	6	32
	RIBARSTVO	1		1	
	SNABDIJVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, GASOM I VODOM	4	3	1	
	TRGOVINA NA VELIKO I MALO; POPRAVAK MOTORNH VOZILA I MOTOCIKLA, TE	676	148	417	111

	PREDMETA ZA LIČNU UPOTREBU I DOMAĆINSTVO				
	VAĐENJE RUDA I KAMENA, OSIM ENERGETSKIH SIROVINA	6			6
	VAĐENJE RUDA I KAMENA, OSIM ENERGETSKIH SIROVINA	2	1	1	
	ZDRAVSTVENA I SOCIJALNA ZAŠTITA	4	1	1	2
	UKUPNO	2683	472	1731	480

Područje Unsko-sanskog kantona u svom sastavu ima osam općina (Bihać, Bosanska Krupa, Bosanski Petrovac, Bužim, Cazin, Ključ, Sanski Most, Velika Kladaša) i oko 290.000 stanovnika.

Proglašenjem nepogode u FBiH i USK izazvane pandemijom Corona virusa, došlo je do zabrane rada u velikom dijelu privrednih društava, malih i srednjih preduzeća, uslužnih radnji, što je dovelo do otpuštanja s posla velikog broja radnika, slanje radnika na čekanje posla, iako taj institut zakon nije u to vrijeme poznavao, zakidanje radnika pri isplati plaće, prisiljavanje radnika da potpisuju sporazumne raskide ugovora o radu da bih se poslodavci riješili, slanje radnika na godišnje odmore bez saglasnosti radnika, slanje radnika na neplaćeno odsustvo bez zahtjeva radnika, sve to ucjenama, pritiscima, zastrašivanjem.

Među radnicima je zavladao opći strah od gubitka posla, strah za egzistenciju njihovih porodica, pa su radnici bili prisiljeni u ovim teškim uslovima tražiti savjete sindikata šta da čine, tražili zaštitu svojih prava iz radnog odnosa.

Pojedini poslodavci su čak koristeći nesreću ucjenjivali radnike da potpišu bjanko otkaze ugovora o radu, a onda su to u za njih najpovoljnijem momentu raskidali ugovore na štetu radnika. Pojedini poslodavci su koristili stanje zabrane kretanja, otežane komunikacije radnika sa sindikatom, tražeći od radnika hitno izjašnjavaње, kako se radnici ne bi mogli konsultirati sa svojim sindikatom.

Radnici uvjetovani brigom za zdravlje sebe i svoje porodice, brigom daljnjem zaposlenju, a opet pritisnuti od strane poslodavca na svoje brzo odlučivanje prema zahtjevima poslodavaca, našli su se u situaciji da traže pomoć sindikata, koji još jedini štiti radnička prava u BiH.

Istina bilo je i poslodavaca koji nisu otpuštali svoje radnike, već su preuzeli finansijsku odgovornost na teret svog kapitala. Međutim radnicima koji nisu otpušteni s posla drastično su smanjene plaće u većini slučajeva. I pored evidentnih problema radnici i sindikati su ipak ostvarili komunikaciju putem telefonske mreže, elektronskom poštom, društvenim mrežama, putem sredstava informisanja (radija i televizije).

Kroz gostovanje predsjednika sindikata USK na RTV USK, pisanjem javnih saopćenja, otvorenih pisama itd., Sindikat je davao uputstva radnicima i savjete da ne potpisuju ništa bjanko, niti sporazumne raskide ugovora o radu, jer će na taj način izgubiti pravo na otpremninu i novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti na birou rada (Zavodu za zapošljavanje), da imaju pravo na naknadu plaće za vrijeme prekida rada za koji nisu krivi, da ih poslodavac ne može slati da iskoriste cijeli godišnji odmor bez njihove saglasnosti, da imaju pravo na plaćeni dopust, da poslodavac ne može poslati radnika na neplaćeno odsustvo, ako to radnik nije tražio, da ne pristaju pod pritiskom na sporazumni raskid ugovora o radu, da se ugovor o radu na određeno vrijeme ne može raskinuti prije roka određenog u ugovoru o radu.

Savjetovali smo radnike da u slučaju kršenja njihovih prava iz radnog odnosa, svoje zahtjeve, prigovore, žalbe, poslodavcu šalju putem pošte preporučenom pošiljkom, kako bi imali valjane dokaze u slučaju sudskih sporova.

U vrijeme proglašene nepogode Vlada FBiH je uputila u parlamentarnu proceduru bez usaglašavnaja sa sindikatom kao socijalnim partnerom Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu i Korona

zakon, dva veoma važna zakona za radnike i sindikate, čije su odredbe išle na štetu radnika, pa su sindikati koristeći sva moguća sredstva u to vrijeme iznijeli svoje protivljenje donošenju takvih zakona, a najviše nastupe na RTV USK.

Na žalost Vlada je iskoristila vrijeme proglašene nesreće da progura ove zakone koji su na štetu radnika.

Od Vlade USK smo tražili da hitno donese Program mjera za podršku radnicima i firmama kojima je bio zabranjen rad za vrijeme pandemije. Tražili smo da se pomogne radnicima koji su bili u obaveznom karantenu, kako ne bi izgubili posao i kako njihova egzistencija i egzistencija njihovih obitelji ne bi došla u pitanje.

Tražili smo da poslodavci preuzmu dio financijske odgovornosti za vrijeme nesreće, kako ne bi otpuštali radnike.

Vlada USK je 20. aprila ove godine donijela Program mjera za ublažavanje krize, na način da je u tu svrhu izdvojila 2,5 miliona marak kako bi subvencionirala dio do najniže plaće (408 KM) radnicima kojima je bio zabranjen rad i to za dio mjeseca marta i mjesec april, sa mogućnošću subvencije i za dio mjeseca maja dok je trajala zabrana rada.

Također Vlada USK je usvojila prijedlog da se formira poseban fond za podršku ekonomiji USK u koji bi se izvojila sredstva u isnosu od 10 miliona maraka.

Mjere su svakako pomogle za ublažavanje posljedica krize, ali one svakako nisu dovoljne. Dobro je što se i kantonalna vlast odlučila pomoći ekonomiji, pa i na ova simboličan način, jer sa ovim mjerama radnici za vrijeme krize neće ostati makar bez minimalne plaće.

Da bi se dobila sredstva iz Programa mjera potrebno je puniti ogromnu dokumentaciju sa mnoštvom podataka, što usporava implementaciju mjera.

Sindikat je od Vlade USK tražio da se ove mjere pomoći primjene samo na one poslodavce koji nisu otpuštali radnike, a kojima je rad bio zabranjen i onima koji su radili sa smanjenim kapacitetom.

Kad su u pitanju ove mjere, primjedba sindikata je da to sve mora ići brže, bez nepotrebnog kompliciranja sa papirologijom.

- PREPORUKE ZA SINDIKATE

Da Sindikat nikad i ni u kojoj situaciji ne ostavlja radnike bez sindikalne pomoći u zaštiti njihovih radnih prava, naročito u ovo vrijeme kad svi na njih nasrću.

Da Sindikat stalno vrši pritisak na Vladu i Poslodavce da ispunjavaju Zakonom i Kolektivnim ugovorom preuzete obaveze prema radnicima.

Da sindikat redovno i permanentno upozna radnike sa njihovim pravima iz radnog odnosa, pa i u ovakvim kriznim i sličnim situacijama.

Da sindikat pruži savjetodavnu, pravnu, pa ako je moguće i materijalnu zaštitu radnicima, svojim članovima.

Da sindikati makar u ovim teškim prilikama i krizi pokazu istinsku solidarnost i jedinstvo, bez obzira ko je ko i kom sindikatu pripada.

Da sindikat permanentno zahtjeva od poslodavaca adekvatnu zaštitu na radu za radnike, posebno u ovakvim i sličnim kriznim situacijama.

- PREPORUKE ZA RADNIKE

Ništa ne potpisujte bjanko što vam poslodavci ponude.

Ne potpisujte sporazumni raskid ugovora sa poslodavcem u koliko vi to ne trazite, jer ako potpišete sporazumni raskid ugovora o radu gubite pravo na otpremninu i pravo na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti na Birou rada.

Ne pristajte da vas poslodavac šalje na neplaćeno odsustvo, ako to nije na vaš zahtjev.

Ne pristajte na korištenje čitavog godišnjeg odmora kad to poslodavac odredi, ako to vi ne zelite.

Ne potpisujte da pristajete na manju plaću od one određene ugovorom o radu.

Trazite propisanu zaštitu na radu, prilikom obavljanja vaših poslova. Ako na radnom mjestu nemate adekvatnu zaštitu na radu i zaštitnu opremu, možete i odbiti da radite.

Ne zaboravite da imate pravo na plaćeno odsustvo propisano odredbama kolektivnog ugovora Od Sindikata tražite savjete i pravnu zaštitu.

- PREPORUKA ZA VLASTI

Da vlasti pri kreiranju zakona vode računa da se ne kreiraju zakoni koji idu na štetu radnika, te da ih Vlast pri njihovim kreiranjima dogovaraju sa socijalnim partnerima.

Da Vlast preko inspeksijskih organa vrši bolji nadzor na poštivanju prava radnika i da sankcioniše one koji ta prava ne poštuju.

Da Vlada USK svoju potporu radnicima za kojima je bio zabranjen rad za vrijeme krize u vidu naknade najniže neto plaće uplaćuje na račun radnika, a ne poslodavaca, što bi bila garancija da su sredstva došla u prave ruke, a smanjila bi se i procedura.

Da Vlada strogo vodi računa kome i kako će se davati novčana sredstva za prevazilaženje posljedica krize i da se sve radi transparentno, obzirom da su mnogi na žalost i u vlasti krizu iskoristili za svoj interes, na štetu građana FBiH.

Da se iz Programa mjera pomognu samo poslodavci koji nisu u vrijeme krize otpuštali radnike kojima je bio zabranjen rad.

Da mogućim mjerama u ovoj situaciji, stimuliše poslodavce, koji u vrijeme krize nisu otpuštali radnike.

Da se na nivo FBiH donese Uredba o zabrani otpuštanja radnika u ovakvim situacijama.

Da se nastavi sa donošenjem novih mjera za prevazilaženje krize u okvirima financijske mogućnosti.

Da se vlasti više i ozbiljnije založe na očuvanju zivota i zdravlja ljudi i radnih mjesta.

Da vlasti lokalne zajednice (Općine) oslobode malu privredu kojoj je bio zabranjen rad, oslobode plaćanja komunalnih usluga, dok traje kriza i jedan mjesec poslije krize.

- PREPORUKA ZA POSLODAVCE

Da ne koriste proglašenu nepogodu i krizu za kršenje i smanjenje zakonom zagarantiranih prava radnika.

Da u ovoj i sličnim situacijama ne otpuštaju odmah radnike s posla, već da preuzmu dio financijske odgovornosti na teret svog kapitala, kojeg su radnici stekli zajedno sa njima.

Da ne prisiljavaju radnike da potpisuju sporazumne prekide ugovora o radu, mimo volje radnika.

Da radnicima u ovoj situaciji prema svom nahođenju ne smanjuju plaće.

Da radnike po svojoj volji ne šalju na neplaćena odsustva.

Da u svakoj situaciji, a posebno u ovakvim situacijama radnicima obezbjede adekvatnu zaštitu na radu i zaštitnu opremu.

Da i u ovakvim situacijama poštuju radno zakonodavstvo i odredbe Kolektivnih ugovora.

KANTONALNE SINDIKALNE ORGANIZACIJE KOJE SU ČLANICE SSSBIH

- Sindikat Predškolskog i Osnovnog obrazovanja
- Sindikat Srednjeg obrazovanja, visokog obrazovanja, nauke i kulture
- Sindikat policije
- Sindikat državnih službenika i namještenika, tužilačke i sudske vlasti
- Sindikat komunalaca
- Sindikat metalaca
- Sindikat tekstila, kože, gume i obuće
- Sindikat šumarstva, prerade drveta i papira
- Sindikat nafte i petrohemije
- Sindikat željezničara
- Sindikat pošta
- Sindikat telekoma
- Elektroprivrede
- Sindikat PPDIVUT

SINDIKALNE ORGANIZACIJE KOJE NISU ČLANICE SSSBIH

- Sindikat policijskih službenika USK
- Sindikat visokog obrazovanja USK
- Sindikat doktora i stomatologa USK
- Sindikat penzionera USK
- Sindikat vatrogasaca USK

Istraživanje za USK izradili su članovi Mobilnog tima Koalicije za bolju zaštitu radničkih prava Zehra Hadžić i Muhamed Mahmutović u suradnji s Centrom za građansku suradnju Livno.